

2. Панина Т.С. Оқуды жетілдірудің қазіргі заманғы әдістері: студенттерге арналған оқулықтар. жоғары зерттеулер. мекемелер / TS Панина, Л.Н. Вавилова; Ed. TS Панина. - М.: «Академия» баспа орталығы, 2006. - 176 б.
3. Шет тілдерін оқытудың заманауи теориясы мен әдістері. / Ed. Л. М. Федорова, Т.И. Рязанцева. - М.: Емтихан баспасы, 2004. - 266-267 б.

МРНТИ 14.35.09

Г.А. Жанұзақова¹, А. Т. Бақытов²

² филология ғылымдарының кандидаты, әл – Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті, Халықаралық қатынастар факультеті, дипломатиялық аударма кафедрасының доценті. <https://orcid.org/0000-0002-5461-7394>

*¹Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, халықаралық қатынастар факультеті, дипломатиялық аударма кафедрасының аға оқытушысы
email: gulmir_zhan@mail.ru*

ШЕТ ТІЛІ САБАҒЫНДА БҰҚАРАЛЫҚ АҚПАРАТ ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Аңдатпа

Мақалада коммуникация саласындағы жетістіктерді, ең алдымен бұқаралық ақпарат құралдарын ескере отырып, оқытудың белгілі бір бағытын белгілейтін әлеуметтік-мәдени білім берудің мақсаттары талқыланады. Жобаның мазмұны мен оқыту әдістемесі ондағы үш бағытты ажыратуға мүмкіндік береді: бұқаралық ақпарат құралдарын құрылымдар мен қолданыстағы байланыс арналары тұрғысынан зерттеу; қарым-қатынастың практикалық тәсілдеріне, хабарламалар дайындауға және олармен алмасуға үйрету; мағынаны білдіру және беру проблемаларымен таныстыру (хабарламалардың семиотикасы, коммуникативті жағдай, семантикалық процестер). Бұқаралық ақпарат құралдары тілі ақпараттандыру және жаһандану дәуірінде алдыңғы қатарға шығады, өйткені ол шындықтың лингвистикалық, әлеуметтік және мәдени-тарихи құбылыстарын жинақтайды. Бұқаралық ақпарат құралдарын қазіргі сөйлеу қолданысының маңызды бағыттарының біріне айналдыру академиялық қызығушылықтың бұқаралық коммуникация саласындағы тілдің жұмыс істеу проблемаларына да, шетелдік студенттерге бұқаралық ақпарат құралдарының тілін оқытуда да шоғырлануына ықпал етті.

Кілтті сөздер: бұқаралық ақпарат, оқыту әдістемесі, коммуникативтік жағдаяттар

Жанұзақова Г.А.¹, Бақытов А. Т.²

² Кандидат филологических наук, доцент кафедры дипломатического перевода Факультета международных отношений КазНУ имени аль-Фараби. <https://orcid.org/0000-0002-5461-7394>

Старший преподаватель кафедры дипломатического перевода факультета
международных отношений
Казахского Национального Университета им. Аль Фараби
email: gulmir_zhan@mail.ru

ВАЖНОСТЬ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В статье рассматриваются цели социально-культурного образования которые задают определенное направление обучению с учетом достижений в области коммуникации, в первую очередь, средств массовой информации. Содержание и методы обучения проекта позволяют выделить в нем три направления: изучение средств массовой информации с точки зрения структур и действующих каналов связи; обучение практическим приемам коммуникации, подготовка сообщений и обмен ими; знакомство с проблемами выражения и передачи смысла (семиотика сообщений, коммуникативная ситуация, смысловые процессы). Язык средств массовой информации выходит на первый план в эпоху информатизации и глобализации, поскольку аккумулирует в себе языковые, социальные и культурно-исторические явления действительности. Превращение массмедиа в одну из ключевых сфер современного речепользования способствовало концентрации академического интереса как на проблемах функционирования языка в области массовой коммуникации, так и на обучении иностранных студентов языку СМИ.

Ключевые слова: массовая информация, методы обучения, коммуникативная ситуация

Januzakova G¹., Bakitov A².

²Candidate of philological sciences, associate professor of diplomatic translation department ,
faculty of international relations, al-Farabi Kazakh National University. <https://orcid.org/0000-0002-5461-7394>

¹Senior teacher of Chair of “Diplomatic Translation” of Department of “International Relations”
of Al Farabi Kazakh national University,
email: gulmir_zhan@mail.ru

THE IMPORTANCE OF MASS MEDIAS IN FOREIGN LANGUAGE LESSONS

Abstract

In the article the aims of sociocultural education are examined that set certain direction to educating taking into account achievements in area of communication, first of all, mass medias. The table of contents and methods of educating of project allow to distinguish in him three directions: study of mass medias from the point of view of structures and operating communication channels; educating to the practical receptions of communication, preparation of reports and exchange by them; acquaintance with the problems of expression and transmission of sense (semiotics of reports, communicative situation, semantic processes). The language of mass medias goes out on the first plan in the epoch of informatization and globalization, as accumulates in itself the language, social and cultural and historical phenomena of reality. Converting of mass-media into one of key spheres

of modern assisted the concentration of academic interest both on the problems of functioning of language in area of mass communication and on the language teaching of foreign students MASS-MEDIA.

Keywords: mass information, methods of educating, communicative situation

Педогогикалық көкейкесті мәселелерінің бірі – шет тілін оқытуда бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалану әдістерінің қолданылуын көрсетіп, шетел тілі сабағында оқушылардың коммуникативтік біліктілігін дамыту жолындағы ерекшеліктерін саралайды. Тіл проблемаларын оңтайлы шешу- ұлт аралық қатынастыр үйлесімділігінің, халық бірлігі мен қоғамдық келісімді нығайтудың түп қазығы болып табылады. Қазіргі таңда бүкіл әлемдегі өркениетті дамыған елдердің басты көңіл бөліп отырған мәселесі- оқытудың жаңа бағыттарын қолдана отыра, оқушыға жалпы бірдей қалыптасқан жан-жақты, өмір тәжірибесіне ұштастырған терең білім беріп,білікті тұлға қалыптастыру. Ал, шетел тілін үйрену,оның қолданыс аясын кеңейту ел басшымыздың ұштұғырлы саясаты арасында және де еліміздегі тіларалық байланыстардың, өзара қарым- қатынастардың нығаюы кезеңіндегі өзекті де келелі мәселелер болып табылады. ХХІ ғасыр – бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуірі, айналадағы дүниеге, адамның денсаулығына, кәсіби мәдениеттілігіне мұқият қарайтын дәуір. Қазіргі заман талабына сай адамдардың мәлімет алмасуына, қарым қатынасына ақпараттық – коммуникациялық технологиялардың кеңінен қолданысқа еніп, жылдам дамып келе жатқан кезеңінде ақпараттық қоғамды қалыптастыру қажетті шартқа айналып отыр. Осы орайда келешек қоғамымыздың мүшелері – жастардың бойында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру қоғамның алдында тұрған ең басты міндет. Бүгінгі таңда бүкіл әлемде болып жатқан өзгерістер адам өмір сүріп жатқан ортадағы барлық салаларына, соның ішінде, білім беру саласын да әсер тигізуде. Оқытудың ақпараттық технологиясы – бұл ақпаратпен жұмыс жасау үшін арнайы тәсілдер, педагогикалық технологиялар, бағдарламалық және техникалық құралдар (кино,аудио және видеокұралдар, компьютерлер, телекоммуникациялық желілер). Мысалы: оқушылар, студенттер, оқытушылар интернет талаптарында берілетін құжаттардағы тапсырмалар мен жаттығуларды орындай алады, үйреніп жүрген тілінде электронды почта, бейне-конференция, анықтама каталогтар, жүйеде сөйлесу(chat), виртуалды қатынас клубтары – конференцияларға қатыса алады. Сонымен бірге белгілі бір уақытта мәтіндік хабарламалар мен алмасуға, радио бағдарламаларды тыңдауға, бейнероликтер көруге, яғни ақпараттың кез келген түрін қолдануына толықтай мүмкіндіктері бар. Ақпаратты қандай да арақашықтыққа тез арада жеткізу, алыстағы ақпарат көздерін пайдалану мүмкіндігі интеративтік іздеу жүйелері мен өз бетімен іздеу, сондай-ақ алынған материалдарды түрлі тіл тасушыларға ауыстырып салу мен т.б сол сияқты интернет артықшылық көздері пайдаланылады. ХХІ ғасыр табалдырығын білім мен ғылым инновациялық технология бағытымен дамыту мақсатымен аттауымыз үлкен үміттің басты нышаны болып табылады.Ұрпағы білімді халықтың болашағы бұлыңғыр болмайды дегендей, жас ұрпаққа саналы, мән-мағыналы, өнегелі тәрбие мен білім беру бүгінгі күннің талабы. Елбасымыз Н.Ә Назарбаев Қазақстан халқына Жолдауында «Білім беру реформасы табысының басты өлшемі-тиісті білім мен білік алған еліміздің кез келген азаматы әлемнің кез келген елінде қажетке жарайтын маман болатындай деңгейге көтерілу болып табылады.Біз бүкіл елімізде әлемдік стандарттар деңгейінде сапалы білім беру қызыметіне қол жеткізуге тиіспіз» деп атап көрсетті. Қазақстан Республикасының тәуелсіз елге айналып, әлемдік өркениеттің даму жолына түсуі, шетел тілін жетік меңгеруді талап етеді. Шетел тілін оқытудың мақсаты- оқушылардың сол тілде қарым-қатынас жасай алу негіздерін меңгеру болып табылады. Қазақстанның білім беру жүйесінің әлемдік білім кеңістігіне біртіндеп өту жағдайында шет

тілдерін оқытудың рөлі артады. Тілдерді дамыту- еліміздегі мемлекеттік саясаттың ең маңызды бағыттарының бірі. Тіл проблемаларын оңтайлы шешу- ұлт аралық қатынастыр үйлесімділігінің, халық бірлігі мен қоғамдық келісімді нығайтудың түп қазығы болып табылады. Қазіргі таңда бүкіл әлемдегі өркениетті дамыған елдердің басты көңіл бөліп отырған мәселесі- оқытудың жаңа бағыттарын қолдана отыра, оқушыға жалпы бірдей қалыптасқан жан-жақты, өмір тәжірибесіне ұштастырған терең білім беріп, білікті тұлға қалыптастыру. Ал, шетел тілін үйрену, оның қолданыс аясын кеңейту ел басшымыздың үштұғырлы саясаты арасында және де еліміздегі тіл аралық байланыстардың, өзара қарым- қатынастардың нығаюы кезеңіндегі өзекті де келелі мәселелер болып табылады. Шетел тілін оқытуда оқушылардың білім-біліктілік, танымдық, коммуникативтік біліктілігін, олардың сөйлеу дағдысын дамыту мақсатында оқу үрдісінде бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалана және түсіне білуге үйретудіңде маңызы зор. Осы бағытта шет тілі сабағын оқыту үрдісінде оқушылардың біліктілігін қалыптастыру және дамыту мәселесі үлкен мәнге ие. Мақаладағы педогогикалық көкейкесті мәселеле – шет тілін оқытуда бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалану әдістерінің қолданылуын көрсетіп, шетел тілі сабағында оқушылардың коммуникативтік біліктілігін дамыту жолындағы ерекшеліктерін саралайды.

XXI ғасырдың ерекшелігі – ол жаһандану мен ақпараттандырудың алдыңғы орында болуы. Тіл осы айтылған екі құбылыстың аясында тілдерді үйретуге нақты жол ашуы тиіс. Қазіргі заманғы озық технологияны кеңінен қолдану үшін электрондық оқулықтар, мультимедиялық сабақтар, бұқаралық ақпарат құралдары жүйесін жасақтап, қолдану күн тәртібінен түспейді. Шет тілі ана тілімен қоса оқушының сөйлеу қабілетін және жалпы дамуын ғана жетілдіріп қоймайды, оны өзін қоршаған айналасындағы адамдармен қарым- қатынас мәдениетіне де үйретеді. Оқушының шетел тілінде сөйлеу қабілетін жетілдіру мектепте берілетін білім мазмұнының негізгі мақсаты болып табылады. Шетел тіліндегі бұқаралық ақпарат құралдары материалдарымен таныса отырып, оқушылар басқа халықтың мәдениетін, тарихын, әдебиетін, дәстүрән танып біледі және оны шет тілінде жеткізуге машықтанады. Студенттерге шет тілі сабағында бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалану арқылы оқытудың бүгінгі таңда әлі де толық шешілмеген мәселелері болуына байланысты, мақала тақырыбы «Шетел тілін оқытуда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлі» - деп алынды. Зерттеу мақсаты: оқушылардың бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалана отырып, сауатты сөйлеуіне дағдыландыру, айтайын деген ойының түп мақсаты айқын, жүйелі оймен жеткізуге үйрету, сөздік қорын дамыту. Зерттеудің міндеттері:

1. бұқаралық ақпараттар құралдары туралы түсінік беру;
2. шетел тілінде бұқаралық ақпарат құралдарын қолданудың ерекшеліктерін таныстыру;
3. шетел тілі сабағында газет, телеарна материалдарын пайдаланудың тиімді жолдары мен әдістері;
4. шетел тілін оқытуда бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалана білуге үйрету;

Зерттеудің объектісі: шет тілін оқытудағы бұқаралық ақпарат құралдары;
 Зерттеу пәні: сөйлеу дағдыларын қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарын қолдану;
 Зерттеу әдістері: сипаттама, бұқаралық ақпарат құралдарының материалдарын талдау, түсінігін жеткізу тәсілдері;

Жалпы «бұқаралық ақпарат құралдары не?» деген сұраққа тоқтала кетсек: бұқаралық ақпарат құралдары - арнайы техникалық құралдардың көмегімен, кез келген тұлғаларға әртүрлі мәліметтерді ашық жариялауға арналған ақпараттар. Біз дүние жүзіндегі күнделікті жаңалықтар мен таныстыратын газеттерді, радио мен теледидарды «бұқаралық ақпарат құралдары» деп атаймыз. Ал, «ақпарат» сөзі латынның түсіндіру, баяндау, мәлімет деген ұғымдарды білдіретін «information» сөзінен шыққан. Қазіргі ақпарат сөзі күнделікті

тұрмыста, ғылымның әр түрлі: философия, экономика, физика, математика, информатика тағы басқа салаларында кеңінен қолданылады. Бірақ әр бір ғылымның ақпарат туралы өз ұғымы мен түсінігі бар. Олардың ерекше белгілерін атап көрсетеді: жариялылық, яғни тұтынушылардың шексіздігі; арнайы техникалық құралдардың, аппаратуралардың болуы; ақпарат таратушының (коммутатор) қабылдаушыға біржақты ықпалы; тұтынушы аудиторияның тұрақсыз әркелкілігі. Қоғамның өмір сүруін қамтамасыз етудегі бұқаралық ақпарат құралдарының рөлі зор. Бұқаралық ақпарат құралдарының қызметі азаматтарға, қоғамға аса маңызды жалпы оқиғалар, құбылыстар, процестер жайлы мағлұматтарды таратудан тұрады. Бұл қызметсіз кез келген қоғамның толыққанды өмір сүруі мүмкін емес. Біз теледидардан жаңалықтарды көреміз, радиодан естиміз, бір- бірімізден қызықтырған нәрселерді сұраймыз, яғни ақпарат аламыз. Бұл мысалдардан біз «ақпарат» деген сөз белгілі бір хабардың, жаңалықтың, өткен оқиғаның мазмұнын білдіретінін көреміз. Қазіргі қоғамда адам өз өмірінің әр кезеңінде білімнің басым көпшілігін осы бұқаралық ақпарат құралдары арқылы алады. Бұқаралық ақпарат құралдары адамдардың бойына әлеуметтік ережелерді, құндылықтарды сіңіріп, мінез-құлықтарын қалыптастыруға септігін тигізеді. Бұқаралық ақпарат құралдары жүйелі түрде күнделікті хабарламасы жалпы әлемдік процестердің бір бөлігі ретінде өзінің қоғамға, мемлекетке, саясат әлеміне қатысты көрсетеді. Бұқаралық ақпарат құралдары мүдделерді тоғыстырушы қызметі: бұқаралық баспасөз бен теледидар арқылы алғашқылардың бірі болып қоғамдағы өзекті мәселелерге назар аударады, ықтимал әлеуметтік және саяси қақтығыстар жайлы дабыл қағып, билік құрылымдарын жағдайды саралап, арнайы шешім қабылдауына итермелейді. Сондай – ақ олар қоғамға өмірлік маңызы бар міндеттерді шешеуге азаматтарды жұмылдыруда биліктің тиімді одақтасына айнала алады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Домбровская А.В. Использование современных методов обучения при подготовке менеджеров. // Научный журнал НИУ ИТМО. Серия «Экономика и экологический менеджмент». 2014. № 1
2. Полат Е.С. Интернет на уроках иностранного языка // М., ИЯШ, 2001, №2, с. 24-28.
3. Білім заңы. Алматы, 2007 ж.
4. А. Иманбаева. Оқу-тәрбие үрдісін ақпараттандыру ділгірлігі. Қазақстан мектебі, №2, 2000
5. Андреев В.И. Проблемы педагогического мониторинга качеств. образования // М., Известия Российской академии образования, 2001, №1, 86-90.
6. К.Құдайбергенова. Құзырлылық – тұлға дамуының сапалық критерий // «білім сапасын бағалаудың мәселелері: әдіснамалық негізі және практикалық нәтижесі» атты халықаралық ғылыми – практикалық конференцияның материалдары. 2008. 30- 32-б
7. В.С. Кукушкин. Современные педагогические технологии. Начальная школа. Пособие для учителя. (Серия “ Учение с увлечением”). – Ростов н/Д: изд-во “Феникс”, 2004.- 205 с.
8. В.А. Хуторской. Ключевые компетенции как компонент личностноориентированной парадигмы образования. // «Народные образования», №2, 2003. 23-55-б
9. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы // Астана . 2004. 20,
10. Б.А. Тұрғынбаева. Мұғалімнің шығармашылық әлеуметін біліктілікті арттыру жағдайында дамыту.: теория және тәжірибе // Алматы. 2005, 98-бет

МРНТИ 14.35.09

Г.А. Жанұзақова, А. С. Жұмабаева

¹Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті,
халықаралық қатынастар факультеті, дипломатиялық аударма кафедрасының аға оқытушысы
email: gulmir_zhan@mail.ru

²Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, оқытушысы
e-mail: aigera25@bk.ru

ШЕТ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУДІҢ НЕГІЗГІ АМАЛ ТӘСІЛДЕРІ

Аңдатпа

Мақалада жоғары кәсіби білім беруде мемлекеттік білім беру стандартын жүзеге асырудың әдіснамалық негізі болып табылатын әдістемеге негізделген тәсіл теориясы қарастырылады. Дәстүрлі білім беру жүйесінде білікті мамандар даярлаушы кәсіби білім беретін оқу орындарының басты мақсаты – мамандықтарды игерту ғана болса, ал қазір әлемдік білім кеңестігіне ене отырып, бәсекеге қабілетті тұлға дайындау үшін адамның құзырлылық қабілетіне сүйену арқылы нәтижеге бағдарланған білім беру жүйесін ұсыну – қазіргі таңда негізгі өзекті мәселелердің бірі. құзыреттілік қалыптастыру дегеніміздің өзі болашақ маман - қазіргі шәкірттердің шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып ойлаудың, интеллектуалдық белсенділіктің жоғары деңгейіне шығуы, жаңаны түсіне білуге, білімнің жетіспеушілігін сезінуге үйрету арқылы ізденуге бағыттауды қалыптастырудағы күтілетін нәтижелер болып табылмақ. Шетел тілін үйретуде оқушының қатысымдық құзыреттілігін қалыптастыруда коммуникативтік жаттығулар арқылы пәнаралық кешенді амал оқыту мазмұнының маңызды бір бөлігі ретінде меңгеруі тиіс, себебі шетел тілінен оқушылардың қатысымдық құзыреттілігін қалыптастырудағы пәнаралық кешенді амалды игеру олардың дүниетанымын кеңейту құралы болып қана қоймай, сондай-ақ оқушының болашақ кәсіби біліктілігінің алғышарты болып табылады.

Кілтті сөздер: құзыреттілік, компетенция, құзіреттілік амалы, дағдыны қалыптастыру, білік

Жанузакова Г.А., ¹ Жумабаева А. С.²

¹ Старший преподаватель кафедры дипломатического перевода факультета
международных отношений

Казахского Национального Университета им. Аль Фараби
Алматы, Казахстан

² преподаватель Казахского Педагогического Национального Университета им. Абая

ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация

Рассматривается теория компетентностного подхода, являющегося методологической основой реализации ФГОС ВПО. Выявлена актуальность проблемы реализации компетентностного подхода в образовательном процессе ФГОС ВПО. Центральное место в статье занимает понятие «компетентностный подход», внедрение которого в образование способствует повышению качества подготовки профессиональных специалистов. Проведен анализ понятий «компетенция» и «компетентность» и их соотношения. Раскрывается смысл понятия «содержание образования». Образовательная компетенция предполагает не усвоение учащимися отдельных знаний и умений, а овладение ими комплексной процедурой, в которой для каждого выделенного направления определена соответствующая совокупность образовательных компонентов. Особенность педагогических целей по развитию компетенций состоит в том, что они формируются не в виде действий преподавателя, а с точки зрения результатов деятельности обучаемого, т. е. его продвижения и развития в процессе усвоения определенного социального опыта. Реализация компетентностного подхода позволит разрешить противоречия между требованиями к качеству образования, предъявляемые государством, обществом, работодателем, и его образовательными результатами.

Ключевые слова: компетентностный подход, компетенции формирование навыков, эрудиция

Januzakova G. A.,¹ Jumabaeva A.S.²

¹Senior teacher of Chair of “Diplomatic Translation” of Department of “International Relations” of Al Farabi Kazakh national University

² teacher at the Kazakh Pedagogical National University named after Abay

APPROACHES TO LEARNING IN A FOREIGN LANGUAGE

Abstract

The article deals with the theory of **competence**-based approach, which is the methodological basis for the implementation of the GEF HPE. There was spotted urgency of the implementation of **competence**-based approach in the educational process of the GEF HPE. The centrepiece of the article takes the concept of “**competence approach**”, the introduction of which in education improves the quality of training of professionals. There is analysis of the concepts of “**competence**” and “**competence**” and their relationships. There was revealed the meaning of the term “educational content”. Sense of concept "Maintenance of education" opens up. An educational competence supposes not mastering students separate knowledge and abilities, and

capture by them by complex procedure in that for every distinguished direction corresponding totality of educational components is certain. The feature of pedagogical aims on development of competences consists of that they are formed not as actions of teacher, and from the point of view of results of activity of taught, т. of е. his advancement and development in the process of mastering of certain social experience

Realization of competence approach will allow to settle contradictions between requirements to quality the educations, produced by the state, society, employer, and his educational results.

Keywords: competence, competence approach, of competence forming of skills, erudition.

Қазақстандағы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы жобасында Қазақстанда оқытындарды сапалы біліммен қамтамасыз етіп, халықаралық рейтингілердегі білім көрсеткішінің жақсаруы мен қазақстандық білім беру жүйесінің тартымдылығын арттыру үшін, ең алдымен, педагог кадрлардың мәртебесін арттыру, олардың бүкіл қызметінде мансаптық өсуі, оқытылуы және кәсіби біліктілігін дамытуды қамтамасыз ету, сондай - ақ педагогтердің еңбегін мемлекеттік қолдау мен ынталандыруды арттыру мәселелеріне үлкен мән беріліп отыр. Осыған орай, қазіргі таңда еліміздің білім беру жүйесіндегі реформалар мен сындарлы саясаттар, өзгерістер мен жаңалықтар әрбір азаматтың, өткені мен бүгіні, келешегі мен болашағы жайлы толғануына, жаңа идеялармен және жаңа жүйелермен жұмыс жасауына негіз болары анық. Олай болса, білімнің сапалы да саналы түрде берілуі білім беру жүйесіндегі педагогтердің, зиялылар қауымының деңгейіне байланысты. Дәстүрлі білім беру жүйесінде білікті мамандар даярлаушы кәсіби білім беретін оқу орындарының басты мақсаты – мамандықтарды игерту ғана болса, ал қазір әлемдік білім кеңестігіне ене отырып, бәсекеге қабілетті тұлға дайындау үшін адамның құзырлылық қабілетіне сүйену арқылы нәтижеге бағдарланған білім беру жүйесін ұсыну – қазіргі таңда негізгі өзекті мәселелердің бірі болып отыр. Республикамыздағы саяси және экономикалық өркендеудің мәнділігі, нарықтық қатынастар жолы, ұлттық – мәдени тұрғыдан даму білім беру жүйесіне де ерекше талаптар жүктеуде [1;2].

Біздің ойымызша, құзыреттілік қалыптастыру дегеніміздің өзі болашақ маман - қазіргі шәкірттердің шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып ойлаудың, интеллектуалдық белсенділіктің жоғары деңгейіне шығуы, жаңаны түсіне білуге, білімнің жетіспеушілігін сезінуге үйрету арқылы ізденуге бағыттауды қалыптастырудағы күтілетін нәтижелер болып табылмақ. Бұның өзі өз кезегінде қазіргі ұстаздардан шәкіртті оқытуда, білім беруде, тәрбиелеп өсіруде белгілі бір құзіреттіліктерді бойына сіңірген жеке тұлғаны қалыптастыруды талап етеді. Шетел тілін үйретуде оқушының қатысымдық құзыреттілігін қалыптастыруда коммуникативтік жаттығулар арқылы пәнаралық кешенді амал оқыту мазмұнының маңызды бір бөлігі ретінде меңгеруі тиіс, себебі шетел тілінен оқушылардың қатысымдық құзыреттілігін қалыптастырудағы пәнаралық кешенді амалды игеру олардың дүниетанымын кеңейту құралы болып қана қоймай, сондай-ақ оқушының болашақ кәсіби біліктілігінің алғышарты болып табылады.

Бүгінгі күні өзекті болып отырған гуманистік және мәдениетке бағдарланған әдіснамаға сүйенетін «компетенттік білім беру» білім берудің мақсаты мен соңғы нәтижесі ретінде «компетентциялар жүйесін көрсетеді. Бұл білім беру үлгісі әрбір пән саласының мазмұнын

іріктеп, ұйымдастыру үшін, «компетенттіліктің» (құзыреттіліктің) негізгі үш түрі топтастырылатын (И.А.Зимняя) «басты компетенцияларды» жинауды көрсетеді, өйткені, адамның «компетенттілігі» акмеологиялық даму векторының сипатына ие болады, ал «компетенциялар» (құзыреттілік) дегеніміз адамның компетенциясында көрініске ие болатын кейбір ішкі, потенциалды, жасырын психологиялық жаңа білімдер (білім, елестету, әрекет алгоритмі, құндылықтар мен қарым-қатынас жүйесі) болып табылады. Ол «компетенцияны» ары қарай «компетенттілік» сапасында көрінуге әкелетін өзекті «компетенттіліктер» болып табылады. Сондықтан да ғалымдар «компетенттілікті» «компетенциялар» жиынтығы сипаттамасында түсіндіреді. «Компетенттілік» (құзыреттілік) бұл білімнің интеллектуалдық, дағдылық құрамдарын біріктіретін күрделі сипаттамалар жиынтығы деген пікір де өздігінше дұрыс болып табылады. [2]

«Компетенттілік» (құзыреттілік) өзінің даму хронологиясында адам дамуының акмеологиялық категориясы ретінде, не болмаса әлеуметтік кәсіби категория, яғни «қабілет» ретінде қарастырылады. Компетенттіліктің (құзыреттіліктің) қалыптасу кезеңдерін Д.Брунер, Р.Стернберг, Д.Элькина сияқты Ресейлік ғалымдар бірнеше кезеңдерге сатылай бөледі, яғни ерте кезең (XX - ғ. 60-жылдары), бұл теория «балалар компетенциясының теориясы» ретінде пайда болған кез, онда ол баланың даму проекциясында «қабілет», «интеллект» деген деген ұғымдарымен қатар қарастырылады кемелденген шақ кезеңі (XX ғ. 70-жылдары), индивидуализация, өзін-өзі жетілдіру, өзін-өзі бағалау және өз жетістігін өзі өлшеу секілді АҚШ педагогикасында кең тараған әдістермен байланысты болды. «Компетенттілік» кезеңі АҚШ дидактарынан арқылы өлшеу мен анықтау «компетенттілік» (құзыреттілік) ұғымының мазмұнын педагогикалық әдістер мен білім салалары арқылы ғана емес, сондай-ақ әлеуметтік көрсеткіштер арқылы да кеңейтуді талап етеді. Үшінші кезең - бұл ғылыми кеңістікте «компетенттілік тұжырымдамасы» бойынша жұмыстар пайда болған әлеуметтік білімді тану кезеңдері 90 жылдардың басы; білім беру мазмұнын кеңейтетін білім берудің жаңа үлгісі – интеллект пен компетенттілікті және т.б. дамытудың стратегиясы болып табылды.

Ресей ғалымдардың пікірлерін арқау еткен отандық ғалым С.С.Құнанбаева компетенттілік әдістің педагогика ғылымына бет бұрғандығын және «компетенттілікке бағдарланған оқытудың» пайда болуы байқалғандығын атап көрсетеді. Компетенттілік білім берудің даму сатысындағы ең маңызды төртінші кезең XX ғ. 90 жылдары, өйткені бұл кезде халықаралық деңгейде (Білім, Ғылым және Мәдениет мәселелері жөніндегі Біріккен Ұлттар Ұйымының материалдары):

- компетенттілік әдіс қазіргі сұраныстағы әдіс ретінде анықталды;
- білім беру жүйесінде сапалы –нәтижелі көрсеткіш ретінде енгізілуге ұсынылған компетенциялар шеңбері анықталды;
- «басты компетенциялар» деген ұғым енгізіліп, бекітілді (Европа Кеңесі, 1996);
- «басты компетенциялар» құрамын анықтау мемлекет бағдарламаларындағы жалпы білім беру стратегиясын дамытуда енгізілді (2010 жылға дейін Қазақстандағы жалпы білім беру мазмұнын модернизациялау тұжырымдамасы).

Сондай-ақ «компетенттілік білім берудің» негізгі ерекшеліктері де анықталды:

- білім берудің жеке тұлғаға бағытталуы, оқытылатын курстардың тұлғаның қызығушылығына байланысты іріктелу мүмкіндігі;
- білім берудің дамытушылық және жас ерекшелігіне сай сипатта болуы;
- әлеумет пен жеке тұлға үшін маңызды мәселелерді өз бетінше шеше алу іскерлігі;
- мәселені шешуде іздену, шығармашылық, креативтік тұрғыдан ойлауды қалыптастыру;
- жеке тұлғаның өзін – өзі дамытуға бағдарлануы, әрбір тұлға ерекшелігін ескеру, шығармашылық тұрғыдан өзін- өзі дамыту және т.б. Компетенттілік адамға шешуге тиісті міндетті, рөлді, тапсырмалар кешенін жүктейтін, оқыту үрдісінде қалыптасатын «білім,

іскерлік, дағдының жиынтығы», сондай-ақ білім, іскерлік, дағдыға сүйене отырып белгілі бір әрекетті жүзеге асыруға қабілет ретінде анықталады [3].

Психология ғылымында «құзыреттілік» ұғымына қатысты нақты түсініктер қалыптасқан. Сонымен қатар бұл ұғым іс-әрекетті жүзеге асыруда білім, білік, дағдыны қамтиды (А.Н. Журавлев, Н.Ф. Талызина, Р.К. Шакурова және т.б.). Олай болса психология ғылымында «құзыреттілік» танымдық (когнитивтік), пәндік - практикалық және жеке өзіндік тәжірибелер жиынтығы ретінде түсіндіріледі. Жас ерекшелігіне қарай балалардың құзыреттілігі өткен кезеңдегі психикалық деңгейіне, мәдени-тарихи, этникалық және әлеуметтік-экономикалық формалардың әсер ету дәрежесіне тікелей байланысты болады. Осылайша ересек топтағы балалардың психологиялық ерекшелігі коммуникативтік құзыреттілік қалыптастыру мүмкіндігін анықтайды. Білім беруді жаңарту негіздерінің бірі ретінде құзыреттілік тұрғыдан келуді жақтаушылар күтілетін нәтижелер тұжырымдамасын құруда. Бұл тұрғыдағы көзқарасты Б.Д.Эльконин өз еңбегінде «құзыреттілік» ұғымы тек танымдық (когнитивтік) және технологиялық құраушы ғана емес әрі мотивациялық, әлеуметтік және мінез-құлықтың, яғни оқыту нәтижелерін (білім, білік, дағды), құндылық бағдар жүйелерін қамтитын және құзыреттіліктің алған білім, білік, тәжірибе мінез-құлық тәсілдерін нақты жағдаятта, нақты іс-әрекет жағдайында жұмылдыру қабілетінің бар екендігін, құзыреттілік ұғымында «нәтижеден» қалыптасатын білім мазмұны интеграциясы бар, құзыреттіліктер тек білім беру мекемелеріндегі оқыту үдерісінде ғана емес, яғни дәстүрлі және дәстүрден тыс білім алу жағдайында да қалыптасады деп көрсетеді. [4].

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Зимняя И.А. Ключевые компетенции - новая парадигма результата образования //Высшее образование сегодня. №5, 2003.- С.34-42.
2. А. Иманбаева. Оқу-тәрбие үрдісін ақпараттандыру ділгірлігі. Қазақстан мектебі, №2, 2000
3. Андреев В.И. Проблемы педагогического мониторинга качеств. образования //М., Известия Российской академии образования, 2001, №1, 86-90.
4. К.Құдайбергенова. Құзырлылық – тұлға дамуының сапалық критерий // «білім сапасын бағалаудың мәселелері: әдіснамалық негізі және практикалық нәтижесі» атты халықаралық ғылыми – практикалық конференцияның материалдары. 2008. 30- 32-б
5. В.С. Кукушкин. Современные педагогические технологии. Начальная школа. Пособие для учителя. (Серия “ Учение с увлечением”). – Ростов н/Д: изд-во “Феникс”, 2004.- 205 с. 6.В.А. Хуторской. Ключевые компетенции как компонент личностноориентированной парадигмы образования. // «Народные образования», №2, 2003. 23-55-б
7. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы // Астана . 2004. 20,
8. Б.А. Тұрғынбаева. Мұғалімнің шығармашылық әлеуметін біліктілікті арттыру жағдайында дамыту.: теория және тәжірибе // Алматы. 2005, 98-бет